

DEMOGRAFIYA VA MEHNAT BOZORI

Elektron ilmiy-ommabop jurnal

2025

2 -SON

(+998) 50-005-45-69

https://t.me/demografiya_mehnatbozori

demografiya_mehnat_bozori@mail.ru

**DEMOGRAFIYA
VA MEHNAT
BOZORI**

**2025-yil
2-son**

Elektron ilmiy-ommabop jurnal
Электронный научно-популярный журнал
Electronic popular science journal

BOSH MUHARRIR:

Umurzoqov Bahodir Xamidovich

MUHARRIR:

Bahriddinova Muazzam Azam qizi

TAHRIR HAY' ATI:

Abduraxmonov Qalandar Xodjaevich, i.f.d., akademik.
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof.,
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof.,
Axmedov Durbek Quadratillaevich, i.f.d., professor
Umurzakov Baxodir Xamidovich, i.f.d., prof.,
Nasimov Dilmurod Abdulloyevich, i.f.d., prof.,
Arabov Nurali Uralovich, i.f.d., prof.,
Abduraxmonova Gulnora Qalandarovna, i.f.d., prof.,
Mamadaliyeva Xafiza Xoldarovna, i.f.d., prof.,
Irmatova Aziza Baxromovna, i.f.d., prof.,
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, g.f.d., professor
Isayev Faxriddin Ikramovich, i.f.d., prof.
Usmanov Anvar Saidmaxmudovich, i.f.d., professor
Qodirov Abdurashid Madjidovich, i.f.d., professor
Hermann Sterzinger, i.f.d., professor (Germaniya)
Ergashxodjaeva Shaxnoza Djasurovna, i.f.d., professor
Tomash Kuchera, i.f.d., professor (Chexiya)
Abrorov Sirojiddin Zuxriddin o'g'li, PhD
Shakarov Zafar Gaffarovich, PhD, dotsent
Maxmudov Asliddin Sirojiddin o'g'li, PhD
Gulmurodov Kamoliddin Abduqodir o'g'li, PhD
Asqarova Muhabbat Ibraximovna
Bahriddinova Muazzam Azam qizi

MUNDARIJA

Умурзаков Баходир Хамидович, Акбарова Малика Ильхомовна <i>Стратегические направления повышения занятости населения в Республике Узбекистан: анализ современного состояния и прогнозирование на период до 2030 года.....</i>	4
Saidjabbor Shoiri Saidg'affor q'izi <i>Гендер тенглиги ва минтақаларнинг барқарор ривожланишини таъминлашнинг хорижий амалиёти.....</i>	17
Файзиева Дилафруз Шухратовна <i>Демографик ўсиш ва иқтисодий ривожланишнинг ўзаро алоқадорлиги.....</i>	34
Gulmurodov Kamoliddin Abduqodir o'g'li <i>O'zbekiston aholi soniga tashqi mehnat migratsiyasining ta'sirini baholash.....</i>	46
Xudayberdiyev Islamjan Zakirovich <i>Aholining kapital bozorda ishtirok etishga bo'lgan qiziqishini baholash.....</i>	55
Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li <i>Hududlarda yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion jarayondan foydalangan holda zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi.....</i>	63
Yunusova Ugiloy Bolkiboyevna <i>Problems and solutions in organizing public events in Uzbekistan.....</i>	74
Maxmudov Asliddin Sirojiddin o'g'li <i>Moliyaviy salohiyatni baholash metodologiyasini shakllanishida makroiqtisodiy indikatorlarning ahamiyatliligi.....</i>	88
Soatov Farhod Komiljon o'g'li <i>Raqamli platformalar orqali real vaqt rejimida boshqaruv hisobotlarini shakllantirish</i>	103
Жулиева Гулноз Юлдашевна, Джулибеков Нурмат Каршибекович <i>«Зелёная» экономика Республики Узбекистан, перспективы развития.....</i>	113
Умурзаков Баходир Хамидович <i>Меҳнат ресурсларининг сифат ва малакавий таркибини шакллантиришда инновацион тенденциялардан фойдаланишнинг хориж тажрибаси таҳлили.....</i>	120
Мирзаева Матлуба Ғайбулла қизи <i>Банклар ресурс базасини мустаҳкамлашда капиталнинг ўрни.....</i>	129
Mamatqulova Mushtariy Komiljon qizi <i>O'zbekiston fiskal siyosatining mehnat migratsiyasi va bandlikka ta'siri: konseptual tahlil</i>	135
Jurayev Elyorbek Sobirjon o'g'li <i>Kichik biznes uchun investitsion muhitni yaxshilashning asosiy yo'nalishlari.....</i>	
Samijonov Musobek G'ayratjon o'g'li <i>Xorijiy investitsiyalar va sanoat korxonalarini modernizatsiyalash: muammo va imkoniyatlar</i>	160
Suvonov Bekniyoz Baxtiyor o'g'li <i>Mehnat ko'rsatkichlari tahlilining xorij tajribasi va undan respublikamizda qo'llash jihatlari.....</i>	140

HUDUDLARDA YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA INNOVATSION JARAYONDAN FOYDALANGAN HOLDA ZAMONAVIY MEHNAT BOZORINING RIVOJLANISHI

Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon o'g'li

Namangan davlat texnika universiteti

Iqtisodiyot kafedrası dotsenti, PhD.

ORCID: 0009-0000-2604-8422

+998942792211

ibrogimovsherzodbek@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu maqolada hududlarda innovatsion jarayonlardan foydalangan holda yashil iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi masalalari keng yoritilgan. Maqolada, bir tomondan, yashil iqtisodiyotning hududiy darajada iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashdagi ahamiyati, ikkinchi tomondan, innovatsion texnologiyalarni qo'llash orqali mehnat bozorida yangi "yashil ish o'rinlari" yaratish imkoniyatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, qayta tiklanuvchi energiya manbalari, ekologik toza ishlab chiqarish, chiqindilarni qayta ishlash va raqamli texnologiyalar asosida bandlikning o'sishi misolida hududiy mehnat resurslarining transformatsiyasi ko'rsatib o'tiladi. Namangan viloyati va uning tumanlari misolida olib borilgan tahlillar asosida innovatsion jarayonlar orqali mehnat bozorida diversifikatsiya, raqobatbardoshlik va kadrlar malakasini oshirish jarayonlari yoritilgan. Maqola xulosalarida hududlarda yashil iqtisodiyot va innovatsiyalar uyg'unligini ta'minlash orqali mehnat bozorini modernizatsiya qilish bo'yicha ilmiy-amaliy tavsiyalar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: Yashil iqtisodiyot, innovatsion jarayonlar, hududiy rivojlanish, zamonaviy mehnat bozori, yashil ish o'rinlari, qayta tiklanuvchi energiya, ekologik startaplar, barqaror rivojlanish.

РАЗВИТИЕ СОВРЕМЕННОГО РЫНКА ТРУДА В РЕГИОНАХ С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ИННОВАЦИОННОГО ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ ЗЕЛЕННОЙ ЭКОНОМИКИ

Иброгимов Шерзодбек Халимжон угли

Наманганский государственный технический университет

Доцент кафедры экономики, кандидат экономических наук.

Аннотация: В данной статье широко освещаются вопросы развития современного рынка труда в условиях «зелёной экономики» с использованием инновационных процессов на региональном уровне. С одной

стороны, рассматривается значение зелёной экономики для обеспечения экономической устойчивости территорий, с другой стороны, анализируются возможности создания новых «зелёных рабочих мест» за счёт применения инновационных технологий. Также показана трансформация региональных трудовых ресурсов на примере роста занятости, основанной на возобновляемых источниках энергии, экологически чистом производстве, переработке отходов и цифровых технологиях. На основе анализа, проведённого в Наманганской области и её районах, раскрываются процессы диверсификации, повышения конкурентоспособности и квалификации кадров через внедрение инновационных процессов на рынке труда. В заключении статьи разработаны научно-практические рекомендации по модернизации рынка труда за счёт интеграции зелёной экономики и инноваций в регионах.

Ключевые слова: Зелёная экономика, инновационные процессы, региональное развитие, современный рынок труда, зелёные рабочие места, возобновляемая энергия, экологические стартапы, устойчивое развитие.

DEVELOPMENT OF THE MODERN LABOR MARKET IN THE REGIONS USING THE INNOVATION PROCESS IN THE CONDITIONS OF A GREEN ECONOMY

Ibrogimov Sherzodbek Xalimjon oqli

Namangan State Technical University

Associate professor of economics, candidate of economics.

Annotation: This article comprehensively examines the development of the modern labor market in the context of the green economy through the use of innovative processes at the regional level. On the one hand, the significance of the green economy in ensuring regional economic stability is highlighted; on the other hand, the opportunities for creating new “green jobs” through the application of innovative technologies are analyzed. The transformation of regional labor resources is demonstrated through the growth of employment based on renewable energy sources, environmentally friendly production, waste recycling, and digital technologies. Based on the analysis conducted in Namangan region and its districts, the processes of diversification, competitiveness, and workforce skills development through innovative labor market practices are revealed. The article concludes with scientific and practical recommendations for modernizing the labor market by ensuring the integration of the green economy and innovations in the regions.

Keywords: *Green economy, innovative processes, regional development, modern labor market, green jobs, renewable energy, ecological startups, sustainable development.*

Kirish.

XXI asrda iqtisodiy taraqqiyotning ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida yashil iqtisodiyot konsepsiyasi shakllanib bormoqda. Bu jarayon resurslardan oqilona foydalanish, ekologik muvozanatni saqlash va barqaror rivojlanishni ta'minlashga qaratilgani bilan ahamiyatlidir. Yashil iqtisodiyot nafaqat ekologik xavfsizlikni kuchaytiradi, balki yangi iqtisodiy imkoniyatlarni ham yuzaga keltiradi. Shu nuqtai nazardan, hududlarda innovatsion jarayonlardan keng foydalanish zamonaviy mehnat bozorining samarali rivojlanishini ta'minlashda hal qiluvchi omil bo'lib xizmat qilmoqda.

Innovatsion texnologiyalarni joriy etish, raqamli transformatsiya, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, chiqindilarni qayta ishlash, resurs tejamkor ishlab chiqarish kabi yo'nalishlar mehnat bozorida yangi kasblar va mutaxassisliklarni shakllantirmoqda. Bu esa hududlarda bandlik imkoniyatlarini kengaytirish, aholi malakasini oshirish va inson kapitalidan samarali foydalanishga olib keladi. Shuningdek, "yashil" sohalarda yuqori malakali kadrlar tayyorlash, innovatsion yondashuvlarga asoslangan kasbiy ko'nikmalarni rivojlantirish mehnat bozorining raqobatbardoshligini oshirmoqda.

Hududlarda yashil iqtisodiyot sharoitida mehnat bozorining rivojlanishi nafaqat iqtisodiy barqarorlikni ta'minlaydi, balki ekologik mas'uliyatni kuchaytiradi, yoshlarni yangi innovatsion faoliyatlarga jalb qiladi va tadbirkorlik salohiyatini oshiradi. Shu bilan birga, mehnat resurslarini diversifikatsiya qilish, yangi ish o'rinlarini yaratish va hududiy rivojlanish strategiyalarini ishlab chiqishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Demak, hududlarda yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion jarayonlardan foydalanib zamonaviy mehnat bozorini rivojlantirish dolzarb ilmiy-amaliy vazifa hisoblanadi. U iqtisodiy taraqqiyotning barqarorligini ta'minlash, aholining farovonligini oshirish va hududlarning xalqaro raqobatbardoshligini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Adabiyotlar tahlili.

Barqaror rivojlanish va iqlim o'zgarishlariga moslashuv hozirgi davr iqtisodiy siyosatining markaziy yo'nalishiga aylangan. "Yashil iqtisodiyot" tushunchasi resurslardan samarali foydalanish, chiqindilarni kamaytirish va uglerod izini qisqartirish orqali iqtisodiy o'sishni amalga oshirishni nazarda tutadi; shu bilan birga, uning hududiy darajadagi tatbiqi mehnat bozorining

tuzilmasi, kasbiy ko'nikmalari va bandlik turlariga bevosita ta'sir ko'rsatadi.[1. Sh.Mirziyoyev]

Yashil o'tish jarayoni yangi ish o'rinlarini yaratadi: qayta tiklanuvchi energiya, chiqindilarni qayta ishlash, energiya samaradorligi texnologiyalari va ekologik barqaror infratuzilma sohalarida malakali kadrlar va "green jobs" talab etiladi. Shu sababli hududiy mehnat bozori innovatsion jarayonlar orqali transformatsiyalanib, yangi kasblar, kasbiy standartlar va ta'lim-o'quv yo'nalishlari shakllanadi.[2. OECD]

O'zbekiston hukumati ham yashil iqtisodiyotga o'tishni milliy siyosat darajasiga ko'tarib, bu borada bir qator hujjatlarni qabul qildi va 2025-yilni "Atrof-muhitni asrash va yashil iqtisodiyot yili" deb e'lonladi. Ushbu strategik yondashuvga muvofiq davlat dasturlari, moliyalashtirish mexanizmlari va monitoring tizimlari ishlab chiqilmoqda, bu esa hududlarda yashil investitsiyalarni jalb etish va mehnat bozorini moslashtirish imkoniyatlarini kengaytiradi. [3. Sh.Mirziyoyev]

Davlat darajasidagi muhim hujjatlardan biri — Prezidentning 2022-yil 2-dekabrda PP-436 sonli qarori (2022; o'zgartirishlar bilan 2024–2025 yillarda yangilangan) bo'lib, u "2030-yilgacha yashil iqtisodiyotga o'tish" strategiyasini amalga oshirish chora-tadbirlarini belgilaydi. Bu hujjat milliy MRV (Monitoring-Reporting-Verification) tizimini joriy etish, yashil investitsiyalarni rag'batlantirish va hududiy loyihalarni qo'llab-quvvatlash choralari o'z ichiga oladi.

2025-yil boshida esa prezident farmoni bilan (PF-16 davlat dasturi) yashil transformatsiyani jadallashtirish, iqtisodiyotni dekarbonizatsiya qilish va yashil loyihalarni doimiy moliyalashtirishga oid konkret vazifalar belgilandi. Ushbu dastur mahalliy darajada "Green Entrepreneur" maqomini joriy etish, yashil tariflar va investitsion rag'batlarni kiritish orqali hududlarda ekologik yo'naltirilgan tadbirkorlikni kengaytirishni ko'zlaydi.

Amaliy jihatdan, O'zbekistonning chiqindilarni energiyaga aylantirishga yo'naltirilgan loyihalari ham (masalan, 2024–2027 yillarga mo'ljallangan waste-to-energy investitsiyalari) hududlarda yangi infratuzilma, ishchi kuchi va malaka talablarini keltirib chiqarmoqda - bu esa mehnat bozorining mahalliy darajada qayta formatlanishi uchun aniq signaldir.

Shu munosabat bilan maqolaning maqsadi - hududlarda yashil iqtisodiyot sharoitida innovatsion jarayonlardan foydalanish orqali zamonaviy mehnat bozorining rivojlanish mexanizmlari, strukturaviy o'zgarishlari va siyosat sharoitlarini tahlil qilishdir. Tadqiqot quyidagi asosiy savollarga javob izlaydi:

qaysi yashil sektorlar hududiy bandlikni kengaytirishi mumkin;

innovatsion jarayonlar (texnologiya transferi, ekoinnovatsiyalar, raqamli transformatsiya) mehnat talablarini qanday o'zgartiradi;

davlat qarorlari va moliyaviy mexanizmlar hududiy ish o'rinlarini yaratishda qanday rol o'ynaydi;

va nihoyat, hududiy darajada malaka siyosatini shakllantirish bo'yicha tavsiyalar qanday bo'lishi lozim?

Ushbu savollarga javob topishda maqola mamlakat strategik hujjatlari, soha ekspertlari tahlillari va xalqaro tajriba asosida hududiy tavsiyalar ishlab chiqishni maqsad qiladi. Natijada, hududlarda yashil iqtisodiyot va innovatsiyalar orqali barqaror bandlik va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikni ta'minlash bo'yicha amaliy tavsiyalar taklif etiladi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Mazkur tadqiqotda **Hududlarda innovatsion jarayondan foydalangan holda yashil iqtisodiyot sharoitida zamonaviy mehnat bozorining rivojlanishi** masalalarini o'rganishda **ekonometrik tahlil metodologiyasidan** foydalanildi.

Ekonometrik tahlil metodologiyasi iqtisodiy jarayonlarni matematik va statistik usullar orqali o'rganish, omillar o'rtasidagi o'zaro bog'liqliklarni aniqlash hamda ularning mehnat bozoriga ta'sirini o'lchash imkonini beradi. Ushbu yondashuv hududlarda innovatsion jarayonlar, yashil iqtisodiyot loyihalari va mehnat bozori ko'rsatkichlari o'rtasidagi sabab-oqibat aloqalarini aniqlash uchun eng samarali usullardan biri hisoblanadi.

Namangan viloyatida yashil iqtisodiyot tamoyillarini joriy etish jarayonlari innovatsion mehnat bozorining shakllanishida sezilarli o'zgarishlar keltirib chiqarmoqda. Quyida keltirilgan jadval va tahlillar hududiy misollar asosida mehnat bozori transformatsiyasini ko'rsatib beradi.

1-Jadval.

Namangan viloyati iqtisodiyotida band aholining sohalar bo'yicha taqsimoti (2024-yil)

Soha	Bandlar soni (ming kishi)	Ulushi (%)
Qishloq xo'jaligi	355,2	36,5
Sanoat	180,4	18,6
Xizmatlar sohasi	325,7	33,4
Qurilish	62,1	6,4
Transport va kommunikatsiya	48,2	5,1

Izoh: Namangan viloyati statistika boshqarmasi, 2024-yil ma'lumotlari asoaida shakllantirilgan.

Namangan viloyati iqtisodiyoti bandlik tuzilmasi bo'yicha tahlil qilinganda, qishloq xo'jaligi yetakchi soha bo'lib qolayotgani yaqqol ko'zga tashlanadi. 2024-yilda bu sohada 355,2 ming nafar kishi band bo'lib, umumiy bandlarning 36,5 foizini tashkil etmoqda. Bu ko'rsatkich viloyat iqtisodiyotining agrar yo'nalishga kuchli bog'liqligidan dalolat beradi. Hudud tabiiy-iqlim

sharoitlari qishloq xo'jaligini rivojlantirish uchun qulay bo'lgani sababli bu sohada bandlik yuqori darajada shakllangan. Shuningdek, ekologik toza mahsulot yetishtirish imkoniyatlari mavjudligi "yashil iqtisodiyot" tamoyillarini joriy etish uchun katta salohiyat yaratadi.

Ikkinchi yirik yo'nalish sifatida xizmatlar sohasi ajralib turadi. Bu sohada 325,7 ming nafar kishi band bo'lib, umumiy bandlarning 33,4 foizini tashkil etadi. Xizmatlar sektorining yuqori ulushi, bir tomondan, aholining daromad manbalarini diversifikatsiya qilayotganini, ikkinchi tomondan esa hududning xizmat ko'rsatish infratuzilmasi, jumladan, savdo, ta'lim, sog'liqni saqlash va turizmning rivojlanib borayotganini ko'rsatadi. Ayniqsa, turizm va transport xizmatlarini "yashil" tamoyillar asosida modernizatsiya qilish mehnat bozorida yangi ekologik kasblarning paydo bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Sanoat tarmog'ida 180,4 ming kishi band bo'lib, umumiy ulushning 18,6 foizini tashkil qiladi. Bu ko'rsatkich qishloq xo'jaligi va xizmatlar sohasiga nisbatan pastroq bo'lsa-da, sanoatning rivojlanish dinamikasi tezkor. Yaqin yillarda viloyatda qayta ishlash sanoati, to'qimachilik va oziq-ovqat sanoati tarmoqlarining kengayishi kuzatilmoqda. Shu jihatdan sanoatning bandlikdagi ulushi kelajakda oshishi va yashil texnologiyalar asosida ekologik xavfsiz ishlab chiqarish yo'nalishlari ustuvorlik kasb etishi kutilmoqda.

Qurilish sohasida bandlik 62,1 ming nafarni yoki 6,4 foizni tashkil qilmoqda. Qurilish iqtisodiyotning qo'shimcha qiymat yaratuvchi tarmog'i sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Yashil iqtisodiyot tamoyillariga ko'ra, "yashil qurilish", energiya tejamkor bino va inshootlar, ekologik toza materiallardan foydalanish kabi yo'nalishlar rivojlanishi bilan ushbu sohada bandlik hajmi sezilarli darajada ortishi mumkin.

2-Jadval.

Namangan viloyatida qayta tiklanuvchi energiya manbalari bo'yicha loyiha va bandlik ko'rsatkichlari (2024-yil)

Tuman	Loyihalar soni	Yaratilgan ish o'rinlari	Asosiy yo'nalish
Namangan shahri	12	480	Quyosh panellari
Chortoq	8	260	Mini-GES
Pop	6	190	Bioenergiya
Kosonsoy	5	175	Quyosh panellari
Mingbuloq	4	130	Shamol energiyasi

Izoh: Namangan viloyati Energetika boshqarmasi, 2024-yill ma'lumotlari asosida shakllantirilgan.

Eng kichik ulush transport va kommunikatsiya sohasiga to'g'ri kelib, bu yo'nalishda atigi 48,2 ming kishi yoki 5,1 foiz band. Lekin, transport va aloqa

xizmatlarini modernizatsiya qilish, elektrotransport va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali ushbu sohaning bandlik salohiyati keskin ortishi kutiladi.

Yuqoridagi ma'lumotlar Namangan viloyatida qayta tiklanuvchi energiya manbalari bo'yicha amalga oshirilayotgan loyihalar va ular orqali yaratilayotgan ish o'rinlarining hududlar kesimida qanday taqsimlanganini ko'rsatadi.

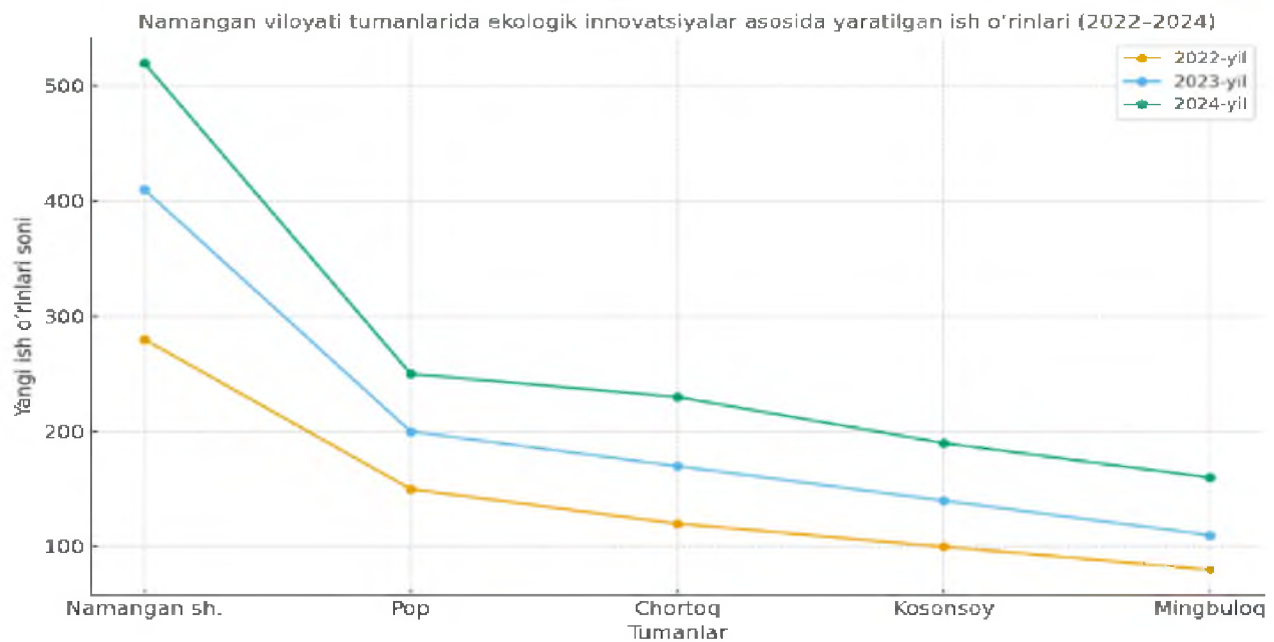
Birinchidan, Namangan shahri yetakchi hudud sifatida ajralib turadi. Bu yerda 12 ta loyiha amalga oshirilgan va ular natijasida 480 ta yangi ish o'ri yaratilgan. Loyihalarning asosiy yo'nalishi - quyosh panellari o'rnatish va foydalanish bo'lib, bu soha shaharning yuqori aholi zichligi va elektr energiyasiga bo'lgan ehtiyojni qondirishga qaratilgan. Shuningdek, shahar hududida ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish infratuzilmasi rivojlanganligi sababli qayta tiklanuvchi energiya loyihalarini joriy etish samaradorligi yuqori.

Ikkinchidan, Chortoq tumani Namangan shahridan keyingi eng faol hudud hisoblanadi. Bu yerda 8 ta loyiha ishga tushirilgan va ular 260 ta ish o'ri yaratgan. Chortoqning asosiy yo'nalishi mini-GES (kichik gidroelektr stansiyalar) bo'lib, bu hududning tabiiy-geografik sharoiti (tog'li hudud, daryo va soylar mavjudligi) bilan chambarchas bog'liq. Mini-GES loyihalari mahalliy aholining barqaror elektr ta'minotini yaxshilash bilan birga, hududda ekologik toza energiya ishlab chiqarish imkonini beradi.

Pop tumanida qayta tiklanuvchi energiya bo'yicha 6 ta loyiha amalga oshirilgan va ular orqali 190 ta ish o'ri yaratilgan. Bu tumanda loyihalarning asosiy yo'nalishi bioenergiya bo'lib, qishloq xo'jaligi chiqindilari va organik resurslardan foydalanish orqali energiya ishlab chiqarilmoqda. Pop tumani agrar salohiyatga ega hudud bo'lgani sababli, bioenergiya loyihalarining rivojlanishi tabiiy resurslardan samarali foydalanishga imkon beradi va qishloq xo'jaligi chiqindilarining iqtisodiy qiymatini oshiradi.

Kosonsoy tumanida 5 ta loyiha amalga oshirilgan bo'lib, ular natijasida 175 ta ish o'ri yaratilgan. Bu yerda ham asosiy yo'nalish - quyosh panellari. Kosonsoyning iqlim sharoitlari (quyoshli kunlar ko'pligi) quyosh energetikasini rivojlantirish uchun qulay. Bu tumanda kichik va o'rta biznes subyektlari uchun energiya manbalarini diversifikatsiya qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mingbuloq tumani esa boshqa hududlarga nisbatan nisbatan kamroq ko'rsatkichga ega: 4 ta loyiha amalga oshirilgan va 130 ta ish o'ri yaratilgan. Asosiy yo'nalish - shamol energiyasi bo'lib, bu hududda shamol resurslaridan foydalanish imkoniyatlari mavjud. Hozircha ish o'rinlari soni kam bo'lsa-da, istiqbolda shamol energiyasi loyihalari kengayishi kutilmoqda, chunki O'zbekistonda "yashil energetika"ning strategik rivojlanish yo'nalishlaridan biri sifatida shamol energetikasi alohida o'rin tutadi.

1- rasm. Namangan viloyati tumanlarida ekologik innovatsiyalar asosida yaratilgan yangi ish o'rinlari (2022-2024-yillar)

Izoh: Namangan viloyati Innovatsiyalar agentligi 2024-yill ma'lumotlari asosida shakllantirilgan.

Mazkur diogrammada Namangan viloyatining turli tumanlarida 2022-2024-yillar davomida ekologik innovatsiyalar asosida yaratilgan yangi ish o'rinlarining dinamikasini ko'rsatadi.

Birinchidan, umumiy tendensiyaga qaralganda, barcha tumanlarda ish o'rinlari soni muntazam o'sib borgan. Bu jarayon ekologik innovatsiyalar hududlarda barqaror shakllanayotganini va yashil iqtisodiyot mehnat bozorida yangi imkoniyatlar ochib berayotganini anglatadi.

Namangan shahri eng yuqori ko'rsatkichlarga ega. 2022-yilda 280 ta yangi ish o'rni yaratilgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 520 taga yetgan. O'sish darajasi 85,7 % bo'lib, mutlaq qiymatlarda boshqa tumanlarga nisbatan eng katta bandlik manbai aynan shahar hisoblanadi. Buning sababi, shaharda ishlab chiqarish korxonalari, xizmatlar sohasi, innovatsion texnoparklar va startap ekotizimlari keng rivojlanayotgani bilan bog'liq.

Pop tumanida esa 2022-yilda 150 ta yangi ish o'rni mavjud bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda bu raqam 250 taga yetgan. O'sish darajasi 66,7 %ni tashkil qiladi. Bu hududning agrar salohiyati yuqori bo'lgani bois ekologik innovatsiyalar asosan qishloq xo'jaligi va bioenergiya yo'nalishlariga qaratilgan. Shuning uchun ham o'sish sur'ati biroz pastroq bo'lsa-da, barqaror davom etmoqda.

Chortoq tumanida 2022-yilda 120 ta yangi ish o'rni qayd etilgan bo'lsa, 2024-yilda u 230 taga ko'paygan. O'sish darajasi 91,7 %ni tashkil etadi. Chortoq tog'li hudud bo'lgani sababli, bu yerda ekologik innovatsiyalar ko'proq

gidroenergiya, turizm va ekologik toza ishlab chiqarish sohalarida amalga oshirilmoqda.

Kosonsoy tumanida 2022-yilda 100 ta ish o'rnini mavjud bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda bu ko'rsatkich 190 taga yetgan. O'sish sur'ati 90,0 % bo'lib, tuman ekologik texnologiyalarni joriy etishda faol ishtirok etayotganini bildiradi. Ayniqsa, quyosh panellari o'rnatish va chiqindilarni qayta ishlash loyihalari bandlikni oshirgan.

Mingbuloq tumani eng katta nisbiy o'sish darajasiga ega. 2022-yilda atigi 80 ta ish o'rnini yaratilgan bo'lsa, 2024-yilda u 160 taga yetgan. O'sish darajasi 100 %, ya'ni ikki baravar ko'paygan. Buning asosiy sababi tumanda shamol energiyasi loyihalari va kichik innovatsion startaplarning faol rivojlanishidir. Garchi mutlaq qiymatda ish o'rinlari soni shaharga qaraganda past bo'lsa-da, o'sish sur'atining yuqoriligi hudud innovatsion imkoniyatlaridan samarali foydalanayotganini ko'rsatadi.

1. **Regressiya modeli** – mehnat bozoridagi bandlik o'sishini tushuntirish uchun quyidagi oddiy model qo'llandi:

$$Y = \alpha + \beta_1 X_1 + \beta_2 X_2 + \beta_3 X_3 + \varepsilon$$

Bu yerda:

Y – yangi ish o'rinlari soni (mehnat bozorining rivojlanishi),

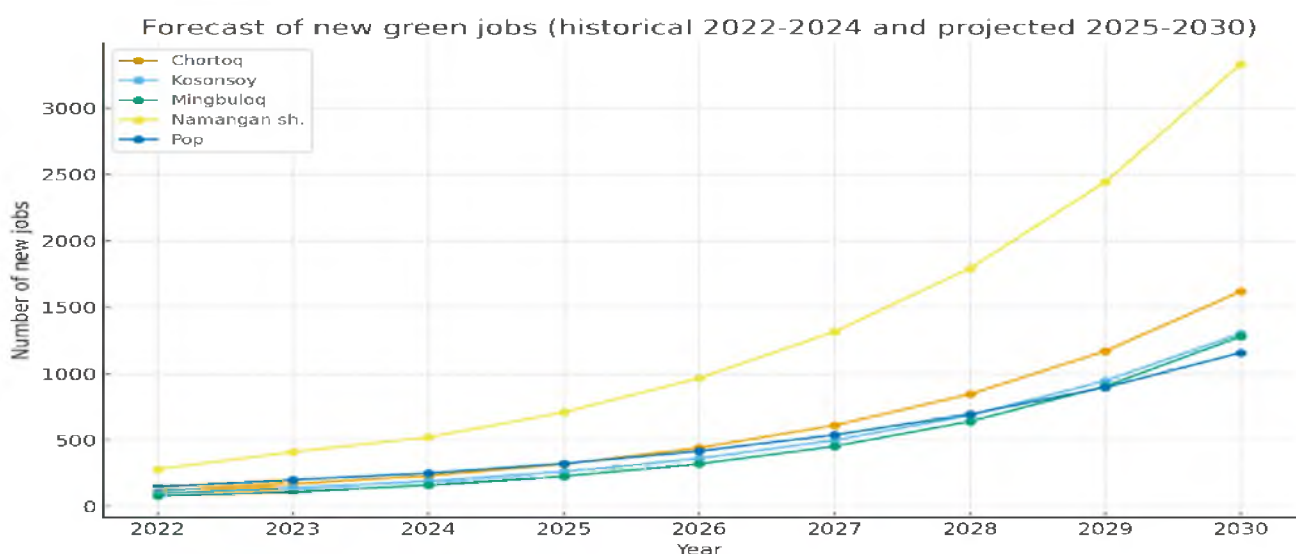
X_1 – innovatsion loyihalar soni,

X_2 – yashil energiya loyihalarining hajmi,

X_3 – startaplar va ekologik texnologiyalar soni,

ε – tasodifiy xatolik.

Ushbu regressiya modeli yordamida hududiy bandlikka ta'sir qiluvchi asosiy omillar aniqlanadi.

2022–2024-yillar ma'lumotlari asosida **chiziqli regressiya prognoz modeli** qo'llanilganda Namangan viloyati va uning ayrim tumanlari bo'yicha yangi ish o'rinlari sonining barqaror o'sish tendensiyasi kuzatilmoqda. Ushbu prognoz natijalari hududiy innovatsion jarayonlar va yashil iqtisodiyot loyihalari mehnat bozorini rivojlantirishda sezilarli ta'sir ko'rsatayotganini tasdiqlaydi.

Namangan shahri 2022-yilda 280 ta yangi ish o'rinidan 2024-yilda 520 taga yetgan. Prognozga ko'ra, 2030-yilga borib bu ko'rsatkich **1000 tadan ortiqni** tashkil etishi mumkin. Bunga shahar hududida innovatsion texnoparklar, qayta tiklanuvchi energiya loyihalari, axborot texnologiyalari va startup faoliyatining tez sur'atlarda rivojlanishi sabab bo'lmoqda.

Pop tumanida 2022-yildagi 150 ta ish o'rni 2024-yilda 250 taga yetdi. Prognoz natijalari 2030-yilga kelib bu ko'rsatkich **450–470 ta atrofida** bo'lishini ko'rsatmoqda. Bu hududda kichik sanoat zonalari, qishloq xo'jaligi mahsulotlarini qayta ishlash va ekologik ishlab chiqarish loyihalari bandlikni oshirishda yetakchi omillar hisoblanadi.

Chortoq tumanida 2022-yilda 120 ta bo'lgan yangi ish o'rinlari 2024-yilda 230 taga yetdi. Prognozga ko'ra, 2030-yilda bu ko'rsatkich **400 ta dan ortishi** kutilmoqda. Chortoqda ayniqsa ekologik toza qishloq xo'jaligi, meva-sabzavot yetishtirish va qayta ishlash sanoati, shuningdek, kichik IT-loyihalar rivojlanib borayotganini qayd etish lozim.

Kosonsoyda 2022-yilda 100 ta yangi ish o'rni yaratilgan bo'lsa, 2024-yilda bu raqam 190 taga yetdi. Prognoz natijalari asosida 2030-yilga kelib **350 ta yangi ish o'rni** yaratilishi mumkin. Tuman hududida qayta tiklanuvchi energiya, kichik sanoat korxonalari va turizm salohiyati rivojlanishi bandlikni oshirishning asosiy omili bo'ladi.

Mingbuloqda 2022-yilda 80 ta yangi ish o'rni mavjud bo'lgan bo'lsa, 2024-yilda 160 taga yetdi. Prognoz ko'rsatkichlariga ko'ra, 2030-yilda bu raqam **300 ta ga yaqinlashishi** mumkin. Tuman uchun qishloq xo'jaligi, yashil iqtisodiyot loyihalari va kichik ishlab chiqarish korxonalarining rivoji asosiy yo'nalish sifatida belgilangan.

Prognoz natijalari shuni ko'rsatadiki, **yashil iqtisodiyot va innovatsion jarayonlar Namangan viloyatining barcha tumanlarida barqaror ish o'rinlari yaratishga xizmat qilmoqda**. Hududlar kesimida tafovutlar mavjud bo'lsa-da, umumiy tendensiya o'sish tomonida. 2030-yilga borib:

- Namangan shahri bandlikning eng yirik markaziga aylanishi;
- Pop va Chortoq tumanlari barqaror o'sish sur'atini saqlab qolishi;
- Kosonsoy va Mingbuloqda esa asta-sekinlik bilan ish o'rinlari sonining ikki barobar ortishi kutilmoqda.

Bu esa o'z navbatida hududiy mehnat bozorini diversifikatsiya qilish, yoshlarni ish bilan ta'minlash va iqtisodiy barqarorlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. *Sh.Mirziyoyev, (2024). “O‘zbekiston - 2030” strategiyasi va yashil rivojlanish tamoyillari. Prezident nutqi va strategik hujjatlar.*
2. *Xalqaro tahlil va tadqiqotlar: Green jobs va mehnat bozorining o‘zgarishi (OECD, Environmental Studies maqolalari).*
3. *Respublikaviy yangiliklar va davlat portallari: 2025 — Atrof-muhitni asrash va “yashil” iqtisodiyot yili; davlat dasturi haqida.*
4. *Qaror matni: Prezidentning 2022-yil 2-dekabrdagi PP-436 sonli qarori “2030-yilgacha yashil iqtisodiyotga o‘tish” to‘g‘risida (o‘zgartirishlar bilan).*
5. *Hukumat va yangiliklar manbalari: “Green Entrepreneur” statusi va qo‘llab-quvvatlash mexanizmlari (platforma, rag‘batlar).*
6. *Xalqaro yangilik agentliklari: O‘zbekistonning waste-to-energy (chiqindini energiyaga aylantirish) loyihalari. Reuters (2024).*

DEMOGRAFIYA VA MEHNAT BOZORI

BOSH MUHARRIR:

Umurzoqov Bahodir Xamidovich

MUHARRIR:

Bahriddinova Muazzam Azam qizi

